

Øyepål

Foto: MAKENNO

NORDSJØEN OG SKAGERRAK Ressurser i åpne vannmasser

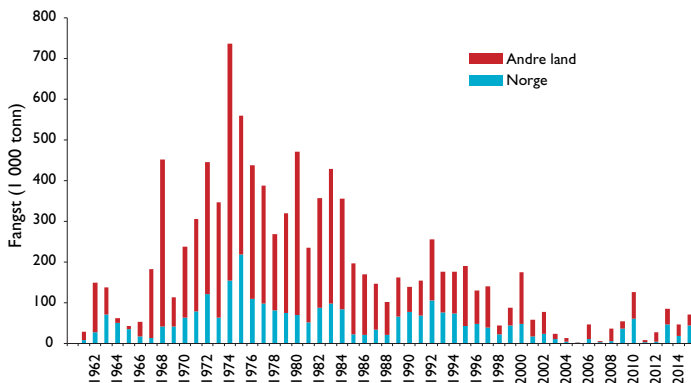
Status og råd

Gytebestanden av øyepål var under kritisk grense i perioden 2004–2006 etter flere år med svak rekruttering, men de siste årene har rekrutteringen vært god. Gytebestanden vil være langt over kritisk grense i 2017 og 2018. Kvoteåret er nå satt til 1. november–31. oktober. Kvoterådet er gitt i henhold til en strategi som har som mål å sikre at den gjenværende gytebestanden (escapement-strategi) skal være større enn 65 000 tonn i begynnelsen av fjerde kvartal. Fordi øyepål er en kortlevd art og mest sannsynlig en éngangsgyter med en høy rekrutteringsvariasjon, kan gytebiomassen variere mye mellom år. Dette resulterer i en stor bestandsdynamikk med sterkt varierende kvoter, uten muligheter til å gi pålitelige langtidspregninger. Den svake rekrutteringen i 2010 og 2011 tilsa at gytebestanden i 2013 ville være langt under 150 000 tonn selv uten fiske i 2012. Men med en meget sterk rekruttering i 2012 ble det åpnet opp for et begrenset fiskeri siste kvartal i 2012. Kvoten for 2013 ble satt til 353 000 tonn og til 236 250 tonn i 2014. Kvoterådet for 2015 var 326 000 tonn og 390 000 tonn i 2016. Det siste kvoterådet for perioden 1. november 2016 til 31. oktober 2017 var 358 471 tonn. ICES bemerker at det ut fra en økosystembetragtning er viktig å beholde en bestand som kan sikre matgrunnlaget for ulike predatorer.

Fiskeri

Fisket etter øyepål foregår med småmasket trål på dypt vann langs Norskerenna og over mot Fladen, ofte i kombinasjon med fiske etter kolmule. Det er i hovedsak Danmark og Norge som beskatter bestanden. Etter omfattende regulering, med bl.a. avstengning av et stort område på Fladen og begrensnings av bifangst, avtok landingene betydelig fra en topp på 740 000 tonn i 1974. I 2010 ble det innført påbud om sorteringsrist i det norske øyepålfisket for å redusere bifangstene ytterligere. Dersom trålerne sorterer ut og fryser ned stor fisk for konsum, får de unntak for dette påbudet.

På 1990-tallet lå gjennomsnittslandingene på 150 000 tonn. De seinere årene har landingene vært beskjedne som følge av dårlig rekruttering og periodvis stenging av det direkte fisket. Fisket var stengt i 2005, gjenåpnet i andre halvdel av 2006 og stengt på nytt i 2007. I 2010 landet norske fiskere 61 000 tonn, det høyeste siden 1994, mens danske landinger av øyepål i 2010 var 65 000 tonn. I 2011 og 2012 var de norske landingene hhv. 3000 og 4600 tonn. I 2015 fisket Norge 44 300 tonn og Danmark 26 300 tonn, mens landingene var henholdsvis 36 300 og 31 700 tonn i 2016.

Fangst av øyepål.

Reported catch of Norway pout.

Øyepål – *Trisopterus esmarkii* – Norway pout

Andre navn: Augnepål, øyepale

Familie: Gadidae (torskfamilien)

Gyte- og leveområde: Nordlige del av Nordsjøen

Føde: Krepserdyr, raudåte, krill og pilormer

Levetid: Sjelden over 3 år

Maks størrelse: 20 cm og 0,1 kg

Særtrekk: Har en liten skjeggtråd, underbitt, store øyne og mørk sidelinje

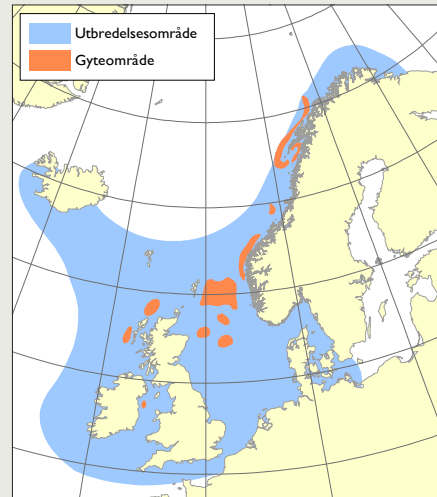
Nøkkeltall:

KVOTE 2017: EU-kvoten er 238 981 tonn

(for perioden 1. november til 31. oktober)

og norsk kvote er 179 235 tonn

NORSK FANGSTVERDI 2016: 95,3 millioner kroner

Fakta om bestanden:

Øyepål er en av våre minste, men mest tallrike torskfisker. Den er kortlevd og lever i dyp fra 50 til 250 meter. Arten har vid utbredelse i østre deler av Nord-Atlanteren, men er mest tallrik i Nordsjøens nordlige deler, i området øst for Shetland (Fladen) og langs vestkanten av Norskerenna. Øyepål opptrer i store stimer, som regel over mudderbunn. Den spiser hovedsakelig krepserdyr, og da særlig krill og raudåte. Øyepål blir selv spist av en rekke større fisk som torsk, hvitting og sei, og av sjøpattedyr. Arten er derfor et viktig bindeledd i næringskjeden. Gytingen foregår i området mellom Shetland og Norge i perioden januar–mai. Egg og larver driver med de frie vannmassene og transporteres blant annet inn i Skagerrak. Før kjønnsmodning vandrer øyepålen tilbake til de nordlige delene av Nordsjøen. Omkring 20 % av bestanden gyter første gang som ettåringer, mens resten blir kjønnsmoden som toåringer.

Kontaktperson: Espen Johnsen | espen.johnsen@imr.no